

Časopis československé socialistické opozice

Jak to bylo s pozváním

Príspevek k dějinám

Ve svém rozhovoru s listem L' Unità se Alexandr Dubček zmiňuje o „Provolání“ skupiny, která pozvala spojenecká vojska do Československa, aby tu „zachraňovala“ ohrožený socialismus. Dubček konstatuje, že toto svolání otiskli v pěti spojeneckých zemích 22. 8. 1968, avšak dodnes nebylo zveřejněno v Československu.

Vnucuje se otázka, proč se dokument tak osudové závažnosti v československém tisku nikdy neobjevil a proč není připomínán aspoň tak soustavně, jako smutné proslulé „Poučení“.

Text „Provolání“ přišel z Moskvy v předvečer vpádu cizích vojsk. Přišel do hlavních měst těch států Varšavské smlouvy, jež se měly zúčastnit invaze. Ústřední orgány stranických listů v těchto zemích jej měly připraven k otištění. „Provolání“ přišlo také do Prahy. Muselo se však všude čekat na pokyn k jeho uvolnění a otištění. Proč? Protože dokument měl být napřed schválen v Praze. „Provolání“ totiž původně vypadalo trochu jinak. Od textu, který posléze vyšel, se lišilo v jedné podstatné okolnosti. Bylo totiž podepsáno takto: Ústřední výbor KSČ, vláda republiky a Národní shromáždění ČSSR. Rozumí se, že rovněž v textu se na řadě míst opakoval tento výčet údajných signatářů „Provolání“.

Jak se to mohlo stát, když ani ÚV KSČ, ani vláda republiky ani Národní shromáždění o svém autorství „Provolání“ neměly tušení?

Šlo zřejmě o součást politického plánu přepadu Československa, toho primitivního plánu, který se Brežněvovi a jeho pomahačům od počátku vymkl z rukou. Text „Provolání“ měl celou vojenskou akci před světem ospravedlnit a propůjčit ji zdání legitimacy. Neboť — kdo by mohl co namítat, kdyby tři vedoucí politické orgány republiky se na své spojení obrátili v nouzi nejvyšší o pomoc?

Lze s téměř stoprocentní jistotou mít za to, že některý z členů předsednictva ÚV KSČ, který se podílel na spiknutí, byl z Moskvy pověřen, aby text předložil ke schválení na schůzi předsednictva strany večer

20. srpna. Byl to Biľak? Byl to Kolder? Nebo Švestka? Nebo někdo jiný z přítomných příslušníků pravice?

To není známo, a není příliš pravděpodobné, že se to kdy dozvíme. Dotyčný totiž svůj úkol nesplnil. Prostě trapně selhal. Proč? Nabízi se několik vysvětlení. První je nasnadě: dostal strach. Nenašel odvahu, aby s takovýmto absurdním textem na schůzi vyrukoval. Jiné vysvětlení může spočívat v tom, že mu zamotala hlavu skutečnost, že Dubček změnil pořadí projednávaných bodů, a pověřený spiklenců čekal na vhodnou chvíli, která včas nepřišla. A poslední, nejbanálnější, ale současně nejvíce odpovídající intelektuální úrovni mužů, kteří přicházeli v úvahu, je vysvětlení, že si účastník schůze, který měl text v kapse, neuvědomil, že moskevský čas je o dvě hodiny napřed, a myslil si, že má ještě čas, než bude vydán rozkaz k útoku.

Toto selhání a takto vzniklá nová skutečnost udělaly čáru přes rozpočet moskevských osnovatelů vpádu. Veškerá kýžená legitimita byla tatam, když předsednictvo, místo aby schválilo text „Provolání“, s ním nejen vůbec nebylo seznámeno, nýbrž přijalo prohlášení zcela opačného charakteru: Před celým světem označilo vpád sovětských a k nim přidružených vojsk za akt odporující nejenom všem zásadám vztahů mezi socialistickými státy, ale za popření základních norem mezinárodního práva.

Byla to kvalifikace velmi mírná, formulace eufemistická. Onen bezpříkladný zločin si bezpochyby zasloužil méně ohleduplného odsouzení.

Co následovalo v Moskvě, na sovětském velvyslanectví i mezi československými spiklenci? Co jiného než zděšení, spolu s usilovným přemýšlením, jak z bryndy ven. Řešení se našlo: ještě v noci se na pracoviště Československé tiskové kanceláře dostavil Karel Hofmann a vlastní rukou redakčně zasáhl do původního textu. Moc práce to nedalo: prostě všude tam, kde se v textu hovořilo o „ústředním výboru KSČ, vládě republiky a Národním shromáždění“, tato slova škrtnl a napsal místo nich slůvko „my“, zatímco

OBSAH č. 2/1988

Jak to bylo s pozváním <i>Historicus</i>	1
Únor 1948 a stalinismus v Československu <i>Zdeněk Mlynář</i>	3
Stanovisko k 20. výročí Pražského jara 1968.....	5
Deník ze dnů první smlouvy o odzbrojení <i>Milan Šimečka</i>	8
K padesátému výročí Bucharinova úmrtí <i>Ota Šik</i>	11
Pražské jaro — věci podstatné, věci vedlejší <i>Michal Reiman</i>	13
Poznámky k vstupu do roku 1988 <i>Jiří Hájek</i>	15
Generace na přelomu věků <i>Frant. Kautman</i>	17
Básně <i>Karel Šiktanc</i>	20
Srpnový leden <i>Ludvík Vaculík</i>	21
Přemýšlení o Františkovi K. <i>Václav Havel</i>	22
Strašidlo plurality obchází východní Evropu <i>Jan Štern</i>	25
Prohra vítězů a vítězství poražených <i>S. Devátý, B. Janát</i>	26
Dopis Demokratické iniciativy ÚV KSČ	27
Ještě k moskevskému semináři o lidských právech <i>Jan Urban</i>	28
Pražské jaro a jeho „bratrská kritika“ <i>Zdeněk Mlynář</i>	34
Arogance či ignorace <i>Milan Hübl</i>	36
Jak obhájit neobhájitelné	37
Báseň <i>Vladimír Vysockij</i>	39
NDR: Prapory proti svobodě projevu <i>Eman Pluhař</i>	40
O čem Rudé právo nepíše	41
Přízrak plurality <i>František Šamalík</i>	44
Kulometry u nás na střeších nejsou <i>Milan Uhde</i>	46
Listování v lexikonu <i>Jaromír Hořec</i>	47
Masarykova rodina <i>Olga Sulcová</i>	48
O mrtvolách <i>Dalimil</i>	50
Řetězová hladovka za čs. politické vězně <i>Dagmar Vaněčková</i>	51
Hrozící katastrofa a jak ji čelit <i>Zdislav Šulc</i>	52
Čs. ekonomická reforma 60. let a současné reformní pokusy <i>Jiří Sláma</i>	58
O pohádkách Marie Boudové <i>Dopis šéfredaktoru RP</i>	62
Rozjímání nad dršťkovou polévkou <i>JUR</i>	64
Společensví pro demokracii <i>Jaroslav Šabata</i>	65
V. Biřák znovu o roce 1968 <i>Zdeněk Jičínský</i>	66
Duchovní obnova <i>Radim Palouš</i>	68
Sen <i>Jaroslav Seifert</i>	68
Glosy na okraj dnů <i>Milan Jungmann</i>	69
Fosil číslo 4 <i>Jaroslav Hutka</i>	72
Zločiny i paradoxy umlčování <i>Ivan Klíma</i>	75
Velký třesk paralelní literatury <i>Z. Abel</i>	77
O nových knihách <i>F. Ř.</i>	78
Monstrevýstava na „naše“ peníze <i>Ignotus</i>	79
Rodáci, sokolové, komunisté <i>Na okraj seriálu</i>	80
Cena Jana Palacha za rok 1987	81
Na střepech volnosti	81
Srpnový únor <i>Ludvík Vaculík</i>	82
Z dokumentů Charty 77	83
Ze sdělení VONSu	85
Nemocná zvířata — nemocní lidé	87

LISTY řídí Jiří Pelikán s redakčním kruhem: Zdeněk Hejzlar, Milan Horáček, Vladimír Horský, František Janouch, Cyril John, Karel Kaplan, Jiří Kosta, Karel Kyncl, A. J. Liehm, Zdeněk Mlynář, Adolf Müller, Josef Pokšteřil, Michal Reiman, Milan Schulz, Radoslav Selucký, Ota Šik, Zdena Tominová, Ruth Tosková, Čestmír Vejdelek (odpovídá za redakci). Texty otištěné v LISTECH a podepsané vlastním jménem, pseudonymem nebo šifrou vyjadřují názory svých autorů, nikoli nutně redakce nebo redakčního kruhu. LISTY jsou dvouměsíčník určený především čtenářům v Československu. Prečtete a předejte známým!

V ZAHRANIČÍ je roční předplatné

DM 25,— (nebo ekvivalent v jiné valuté) pro Evropu;

DM 30,— pro USA, Kanadu, Izrael a další zámořské země (letecky);

DM 35,— pro Austrálii, N. Zéland, Jižní Afriku a Latinskou Ameriku (letecky)

PŘEDPLATNÉ a PŘÍSPĚVKY na tiskový fond (nikoli objednávky!) posílejte pouze na: LISTY, Postscheckamt München 112 76-802.

OBJEDNÁVKY časopisu a ostatní korespondence (nikoli peníze!) posílejte pouze na adresu redakce: LISTY, Via del Corso 57, 00186 Roma.